

BS Nguyễn Thị Kiều Trinh - Khoa Phẫu Thuật Sản

Theo thống kê của Tổ chức Y tế Thế giới, hàng năm riêng tại khu vực Tây Thái Bình Dương có khoảng 180.000 trẻ em nhiễm viêm gan vi rút B, 13.000 trẻ em giang mai và 1.400 trẻ em nhiễm HIV trong khi các bệnh này hoàn toàn có thể phòng tránh được thông qua các can thiệp sản có và định giới tính xét nghiệm sàng lọc, quản lý di truyền phôi thai và tiêm chủng cho trẻ ngay sau sinh. Cũng theo Tổ chức Y tế Thế giới, di truyền quan trọng hơn là việc phòng ngừa 3 bệnh kể trên dựa trên các giới pháp can thiệp trước sinh và được triển khai thực hiện trên cùng đối tượng là bà mẹ mang thai và trẻ sơ sinh tại các cơ sở cung cấp dịch vụ trong hệ thống CSSKSS/SKBMTE. Tuy nhiên, tại Việt Nam cũng như nhiều quốc gia trong khu vực, dịch vụ dự phòng và kiểm soát HIV/AIDS, giang mai và viêm gan B vẫn được thực hiện chủ yếu thông qua hệ thống, chương trình ngành dọc, thiếu sự phối hợp, liên kết các đơn vị có giữa các hệ thống như: CSSKSS, Phòng chống HIV/AIDS, da liễu, truyền nhiễm... Việc cung cấp dịch vụ như vậy chính là rào cản, hạn chế bà mẹ và trẻ sơ sinh tiếp cận dịch vụ, gây lãng phí nguồn lực cũng như làm hạn chế hiệu quả của các can thiệp.

Đều có sự hỗ trợ về tài chính và kỹ thuật của các Tổ chức Liên hợp quốc (WHO, UNICEF và UNAIDS), Bộ Y tế xây dựng và ban hành “Kế hoạch hành đ ng Quốc gia tỉ n tỉ i lo i tr HIV, viêm gan B và giang mai lây truy n tỉ m sang con giai đ n 2018-2030” đ đ nh hòng các can thiệp và tỉ ch c tỉ c hi n theo các m c tiêu của Liên hợp quốc và của Việt Nam.

Tham gia Hội thảo, có lãnh đ o V S c kh e BMTE, đ i đ i n T c h c Y tế th gi i, UNICEF, các đ i bi u thu c lĩnh vực y h c đ phòng, s c kh e sinh s n và trung tâm ki m soát b nh tỉ t các tỉ nh thành khu vực duyên hải miền Trung và Tây nguyên đ n tham đ tỉ i TP Đà n ng ngày 19/03/2019.

Đ i đ i n V SKBMTE đã ph bi n Kế hoạch hành đ ng quốc gia tỉ n tỉ i lo i tr HIV, viêm gan B, giang mai. M c tiêu của chương trình là đ m b o ng i dân, đ c bi t ph n mang thai, bà m , tr s sinh và tr em đ c tỉ p c n các đ ch v , can thiệp, lo i tr lây truy n tỉ m sang con m t caccsh liên tỉ c và có ch tỉ l ong. Đây là m t thách thức to l n, đòi h i có s ph i h p của nhi u c quan, các ban ngành đoàn th trong vi c tỉ c hi n ch tr ong chính sách v d phòng và lo i tr 03 b nh.

Thông tin giáo d c truy n thông nh m nâng cao nh n thức của ng i dân, c ng đ ng y tế v nguy c của vi c m c 03 b nh, các bi n pháp đ phòng, l i ích của vi c khám thai s m đ phát hi n s m/ đ i u tr k p th i và tu n th đ i u tr . L ng ghép vi c tuyên truy n và tỉ v n đ phòng 03 b nh v i tỉ v n và tuyên truy n chăm sóc s c kh e bà m tr em và tỉ v n tr c sinh.

Đ i đ i n UNAIDS cũng nêu lên kinh nghi m của các n c v lo i tr lây truy n HIV và giang mai tỉ m sang con, đ c bi t là các n c khu vực Đông Nam Á nh Thái Lan, Malaysia.

Các đ i bi u nh n th y vi c tỉ v n cho các thai ph làm xét nghi m sàng l c s m trong quý I thai k đã đ c nêu lên trong Hòng đ n Quốc Gia năm 2016 v chăm sóc s c kh e sinh s n. Tuy nhiên đây là v n đ khó khăn cho các tuy n y tế c s trong qu n lý thai nghén, vi c cung ong xét nghi m không s n có, giá c xét nghi m là v n đ c n bàn vì đây là xét nghi m sàng l c, BHYT không chi tr , v n đ ng ng i dân xét nghi m trên tinh th n xã h i hóa là v n đ không đ n gi n. Do đó, c n tăng c ong tính ch đ ng của các c p chính quy n trong vi c xây đ ng kế hoạch và phân b kinh phí, tranh th s tài tr ngu n kinh phí xét nghi m sàng l c cho ph n mang thai.

Việc quản lý thai nghén, kiểm tra xét nghiệm giữa hạ tầng phòng mạch tư nhân và các hạ tầng bảnh viến công lập, tư nhân cho các thai phỏ cũng là vấn đề cần hòng đôn. Bảnh án đờn tởi viến mã hóa thông tin sẽ giúp quản lý các xét nghiệm sàng lọc và vấn đề đờu trỏ, tuy nhiên các phỏn mỏm hỏ trỏ viến quản lý sẽ khỏe chỏa đờng bả trên các đờa phỏng và trên cỏ nỏ c.

Các đời biổu cũng thỏo luận và giổi pháp chuyên môn, cần đờm bỏo cỏ sỏ y tở đờ đờ có sỏn vaccine đờ thỏc hiổn tởt viến tở vổn và tiổm phòng viêm gan B cho trỏ sỏ sinh, đờc biổt nâng cao tở lỏ tiêm chỏng vaccine viêm gan cho trỏ sỏ sinh trong 24 giổ đờu, đờm bỏo tởnh sẵn có cỏa ARV đờu trỏ cho bà mỏ và trỏ nhiổm HIV ngay sau sinh. Tiổm huyổt thanh khỏng viêm gan cho trỏ sinh ra tỏ mỏ nhiổm virus viêm gan B và đờu trỏ khỏng virus cho phỏn cỏ tởi lỏng virus viêm gan B là can thiổp hiổu quỏ nhỏng chỏa đờc đờu trỏ thỏng quy ổ các cỏ sỏ y tở, giá thành cỏa huyổt thanh còn quá cao, vổt khỏ năng chi trỏ cỏa ngỏỏi bảnh. Các hoỏt đờng phòng chỏng bảnh viêm gan virus còn mang tởnh riêng lỏ, chỏa có sỏ phỏi hỏp chỏt chỏ giổa các đờn vỏ đờ nang cao hiổu quỏ phòng bảnh và đờu trỏ kỏp thỏi, tránh lây truyến mỏ con.

Theo thỏng kê các nhà nghiên cỏu, tởnh trỏng lây nhiổm giang mai tỏ mỏ sang con chiổm 40-70%. Tởnh hình mỏc bảnh giang mai bỏm sinh có chiổu hỏng gia tăng vì các phỏn nhiổm bảnh giang mai khỏng đờc phát hiổn và đờu trỏ kỏp thỏi. Do đờ, vấn đề tiổp cỏn sỏm các xét nghiệm sàng lọc đờ phát hiổn và đờu trỏ sỏm là vấn đề quan trỏng trong giổm lây truyến mỏ con.

Các chỏ tiêu cỏn hòng đờn trong chỏng trình hành đờng nhỏ sau:

Chỏ tiêu giai đờn 2018-2020

- Đờm bỏo tở lỏ phỏn cỏ thai đờc khỏm thai (ít nhỏt 1 lỏn) $\geq 95\%$
- Tỏ lỏ phỏn đờ đờc xét nghiệm sàng lọc HIV trong thỏi kỏ mang thai $\geq 65\%$
- Tỏ lỏ phỏn mang thai nhiổm HIV đờc đờu trỏ ARV $\geq 75\%$
- Tỏ lỏ phỏn đờ đờc xét nghiệm sàng lọc viêm gan B trong thỏi kỏ mang thai $\geq 50\%$
- Tỏ lỏ phỏn mang thai mỏc viêm gan B đờc đờu trỏ $\geq 50\%$
- Tỏ lỏ trỏ sỏ sinh đờc tiổm vỏc xin viêm gan B trong vòng 24 giổ đờu đờt ít nhỏt 80%
- Tỏ lỏ trỏ đỏỏi 1 tuổi đờc tiổm đờ 3 mũi vỏc xin viêm gan B ít nhỏt 95%
- Tỏ lỏ phỏn đờ đờc xét nghiệm sàng lọc giang mai trong thỏi kỏ mang thai $\geq 50\%$
- Tỏ lỏ phỏn mang thai mỏc giang mai đờc đờu trỏ $\geq 50\%$

Ch... tiêu giai đ... n 2021-2025

- Đ... m b... o t... i lo... ph... n... có thai đ... c khám thai (ít nh... t 1 lo... n) $\geq 98\%$
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c HIV trong th... i k... mang thai $\geq 80\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai nhi... m HIV đ... c đi... u tr... ARV $\geq 85\%$
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c viêm gan B trong th... i k... mang thai $\geq 70\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai m... c viêm gan B đ... c đi... u tr... $\geq 70\%$
- T... i lo... tr... s... sinh đ... c tiêm v... c xin viêm gan B trong vòng 24 gi... đ... u đ... t ít nh... t 85%
- T... i lo... tr... d... i 1 tu... i đ... c tiêm đ... 3 mũi v... c xin viêm gan B ít nh... t 98%
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c giang mai trong th... i k... mang thai $\geq 70\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai m... c giang mai đ... c đi... u tr... $\geq 70\%$

Ch... tiêu giai đ... n 2026-2030

- Duy trì t... i lo... ph... n... có thai đ... c khám thai (ít nh... t 1 lo... n) $>95\%$
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c HIV trong th... i gian mang thai $\geq 95\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai nhi... m HIV đ... c đi... u tr... ARV $\geq 95\%$
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c viêm gan B trong th... i k... mang thai $\geq 95\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai m... c viêm gan B đ... c đi... u tr... $\geq 95\%$
- T... i lo... tr... s... sinh đ... c tiêm v... c xin viêm gan B trong vòng 24 gi... đ... u đ... t ít nh... t 90%
- T... i lo... tr... d... i 1 tu... i đ... c tiêm đ... 3 mũi v... c xin viêm gan B ít nh... t 98%.
- T... i lo... ph... n... đ... đ... c xét nghi... m sàng lo... c giang mai trong th... i k... mang thai $\geq 95\%$
- T... i lo... ph... n... mang thai m... c giang mai đ... c đi... u tr... $\geq 95\%$

Các ch... tiêu tác đ... ng

- Gi... m còn ≤ 50 ca nhi... m m... i HIV lo... tr... s... sinh trên 100,000 tr... sinh s... ng
- Kh... ng ch... t... i lây truy... n HIV t... m... sang con $< 5\%$ lo... tr... bú m... ho... c $< 2\%$ lo... tr... không bú m...
- Gi... m còn ≤ 50 ca giang mai b... m sinh trên 100,000 tr... sinh s... ng
- Kh... ng ch... t... i nhi... m HBsAg lo... tr... em d... i 5 tu... i còn $\leq 0.1\%$

Trong m... t ngày Hội thảo, các đ... i bi... u các t... nh đã làm vi... c theo nhóm và phác th... o xây đ... ng và tri... n khai k... ho... ch hành đ... ng t... i đ... a ph... ng, trong đó nh... n m... nh đ... n các khó khăn, đ... xu... t các gi... i pháp, nêu cam k... t th... c hi... n, đ... xu... t các ho... t đ... ng theo th... i gian. Hy v... ng trong

thời gian đến, với sự phối hợp của các đơn vị trong ngành y tế, đồng nghiệp cùng ngành của tổ chức y tế thế giới, UNICEF, VSKBMTE, các đơn vị y tế liên quan đến các hoạt động sức khỏe sinh sản, chăm sóc phụ nữ mang thai, sự có nhng k ho ch có tính kh thi, cùng với sự vào cuộc của chính quyền địa phương, các bà mẹ mang thai sẽ được xét nghiệm sàng lọc 03 bệnh HIV, giang mai, viêm gan B càng sớm càng tốt để phối hợp điều trị kịp thời, giảm lây truyền mẹ con và tỉ lệ n tỉ i tr 03 bệnh vào nhng năm 2030.

(Cập nhật Hội thảo về Ph bình và hòng giảm tỉ lệ n khai k ho ch hành đng qu c gia tỉ n tỉ i lo i tr lây truy n HIV, viêm gan B và giang mai tại m sang con giai đo n 2018-2030)